

Ναυτική Ασφάλιση

Δρ Βαγγέλης Τσουκάτος

Ιστορική Αναδρομή

- ▶ Τον 8^ο π.Χ. αιώνα στο δίκαιο της Ρόδου περιλαμβάνεται όρος σύμφωνα με τον οποίον κάθε ηθελημένη θυσία εμπορευμάτων που γίνεται χάριν του πλοίου και του υπολοίπου φορτίου, επιβαρύνει, αναλογικά, όλα τα διασωθέντα συμφέροντα. Είναι η πρώτη αναφορά στον όρο «γενική αβαρία» (general average) που αργότερα εντάχθηκε στο δικανικό σύστημα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και διατηρείται αυτούσιος μέχρι σήμερα.
- ▶ Τον 4^ο π.Χ. αιώνα, σε λόγο του Δημοσθένη, «Περί θαλασσίων πιστώσεων» περιγράφονται τα «θαλασσοδάνεια». Αντί κάποιος επενδυτής να επενδύσει μόνο σε ένα πλοίο μέσω ναυτομεσιτικών γραφείων μπορούσε να διασπείρει τον κίνδυνο δανείζοντας σε διάφορα πλοία ώστε από τα κέρδη των πλοίων που επέστρεφαν να αποσβέσει την ζημιά αυτών που δεν επέστρεφαν.
- ▶ Πριν 300 χρόνια περίπου στο καφενείο του Edward Lloyd πλοιοκτήτες και κεφαλαιούχοι συναντιόταν για να δημιουργηθούν τα θεμέλια της ναυτικής ασφάλισης όπως τη γνωρίζουμε. Σήμερα η Lloyd's αποτελεί ακόμα τον κύριο φορέα ναυτικής ασφάλισης.

Θαλάσσια Περιπέτεια - Ορισμός

- ▶ Η εμπορική επιχείρηση, που περιλαμβάνει αβεβαιότητες, κινδύνους και πιθανές ζημίες, κατά την οποία ένα πλοίο και το φορτίο του υπόκεινται σε κινδύνους απώλειας, καθυστέρησης ή καταστροφής στη θάλασσα. Τα εμπορεύματα φορτώνονται από τους πωλητές που αναμένουν αυτά να φτάσουν με ασφάλεια στον προορισμό τους και να πωληθούν με κέρδος. Το πλοίο μεταφέρει τα εμπορεύματα προκειμένου να κερδίσει τα μεταφορικά. Το πλοίο και το φορτίο μαζί αποτελούν την κοινή επιχείρηση (common venture).
- ▶ Στην εποχή της ναυσιπλοΐας ο καπετάνιος συμμετείχε στα κέρδη για να έχει το κίνητρο να πραγματοποιεί επικέρδεια για τους ιδιοκτήτες.

Θαλάσσια Περιπέτεια - Ορισμός

- ▶ Θαλάσσια περιπέτεια υπάρχει όταν:
 - ▶ Πλοίο, μεταφερόμενα αγαθά και εμπορεύματα και άνθρωποι εκτίθενται σε θαλάσσιους κινδύνους
 - ▶ Κέρδος, ναύλοι, δάνεια, πληρωμές ή/και άλλες οικονομικές συναλλαγές τίθενται σε κίνδυνο λόγω της έκθεσης πλοίου και αγαθών σε θαλάσσιους κινδύνους
 - ▶ Ζημίες προς τρίτους μπορεί να προκληθούν από τον ιδιοκτήτη περιουσίας ή υπεύθυνο για τη μεταφορά της εξ' αιτίας έκθεσης σε θαλάσσιους κινδύνους

Θαλάσσιοι Κίνδυνοι

▶ Αυτοί που απορρέουν από τη ναυσιπλοΐα:

- Βύθιση
 - Προσάραξη
 - Πρόσκρουση
 - Εκβολή
 - Φωτιά
 - Έκρηξη
 - Πειρατεία
 - Σεισμός
 - Έκρηξη Ηφαιστείου ή Κεραυνού
 - Κακόβουλες Πράξεις
 - Έξοδα επιθαλάσσιας αρωγής
 - Κλοπή Ολική ή Μερική
 - Μηχανικές Βλάβες
 - Κίνδυνοι Πολέμου και Απεργιών
 - Έξοδα Ναυαγιαίρεσης
 - Αστική Ευθύνη έναντι τρίτων
 - Θαλάσσια ρύπανση
-

Φορείς Θαλάσσιας Ασφάλισης

- ▶ P & I Clubs
- ▶ Lloyd's και τα μέλη του
- ▶ Ασφαλιστικές Εταιρείες

Φορείς Θαλάσσιας Ασφάλισης – P&I Clubs

▶ **P & I Clubs (Protection & Indemnity Clubs)**

- ▶ Αλληλοασφαλιστικοί – μη κερδοσκοπικοί συνεταιρισμοί πλοιοκτητών (“ship-owners”) και ναυλωτών (“charterers”) που ελέγχονται από τα μέλη τους και ενεργούν για λογαριασμό τους.
- ▶ Χρηματοδοτούνται από ετήσιες συνεισφορές των μελών τους (“mutual premium”) ικανές για να καλύψουν όλες τις αποζημιώσεις, κόστος αντασφάλισης και λειτουργικά έξοδα του Club.
- ▶ Αν υπάρξουν ελλείμματα τα μέλη καταβάλουν πρόσθετο ασφάλιστρο (“additional call”) κατ’ αναλογία (“pro-rata”) συμμετέχοντος τονάζ.
- ▶ Αν υπάρξουν πλεονάσματα αυτά είτε επιστρέφονται αναλογικά στα μέλη είτε χρησιμοποιούνται ως αποθεματικό.

Φορείς Θαλάσσιας Ασφάλισης – P&I Clubs

- ▶ Τα πρώτα P & I Clubs δημιουργήθηκαν στην Αγγλία στα μέσα του 18^{ου} αιώνα προσφέροντας καλύψεις ζημιών στο σκαρί (γάστρα) και το μηχανολογικό εξοπλισμό (“hull and machinery”) για να αντιμετωπισθούν τα πολύ υψηλά ασφάλιστρα των δύο ασφαλιστικών εταιρειών και των Lloyd’s που μονοπωλούσαν τότε την αγορά. Αρχικά δεν ασφάλιζαν αστική ευθύνη (“liability”).
- ▶ Τα πρώτα Liability Insurance Clubs εμφανίστηκαν τον 19^ο αιώνα (1855) με αρχικό πεδίο δραστηριότητας την ασφάλιση του 25% της αστικής ευθύνης για σύγκρουση μεταξύ σκαφών (“collision”) και την αστική ευθύνη ζημιών παγίων εγκαταστάσεων (“protection insurance”).
- ▶ Από την εισαγωγή της έννοιας της αστικής ευθύνης για απώλεια ζωής και σωματικές βλάβες σε επιβάτες και πλήρωμα προέκυψαν τα Indemnity Clubs
- ▶ Από το 1874 άρχισαν να επεκτείνονται στην ασφάλιση αστικής ευθύνης από απώλεια ή καταστροφή μεταφερόμενων εμπορευμάτων..

Φορείς Θαλάσσιας Ασφάλισης – P&I Clubs

- ▶ Συνεισφορά των μελών
 - ▶ Αρχικά τα μέλη ενός Club καλούνταν να συνεισφέρουν "calls" όταν και αν έπρεπε να καταβληθούν αποζημιώσεις από το Club. Η συμμετοχή ήταν αναλογική ("pro rata") ανά ασφαλισμένο τόνο.
 - ▶ Αργότερα, καθώς οι θαλάσσιοι κίνδυνοι έγιναν πιο πολύπλοκοι, οι συνεισφορές των μελών άρχισαν να καταβάλλονται προκαταβολικά αναλογικά με το ασφαλισμένο τονάζ.
 - ▶ Σήμερα τα ασφάλιστρα προκαταβάλλονται αλλά διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τύπο του πλοίου, τους κινδύνους που αντιπροσωπεύει, την εθνικότητα του πληρώματος κλπ
 - ▶ Συνήθως τα ασφάλιστρα καταβάλλονται σε τέσσερις ισόποσες δόσεις ανά τρίμηνο.
 - ▶ Το ασφαλιστικό έτος αρχίζει στις 20 του Φλεβάρη, ημερομηνία που παραδοσιακά η Βαλτική θάλασσα ξεπαγώνει και είναι ελεύθερη για ναυσιπλοΐα.

Φορείς Θαλάσσιας Ασφάλισης – P&I Clubs

- ▶ Σε αντίθεση με άλλους ασφαλιστικούς φορείς τα Clubs παρέχουν απεριόριστη ασφάλιση στα μέλη τους κυρίως μέσω του International Group of P&I Clubs ο ρόλος του οποίου είναι:
 - ▶ **Αντασφάλιση:** Συντονισμός και λειτουργία της συμφωνίας κατανομής των ζημιών των clubs (Pooling Agreement). Όλες οι ζημίες άνω των \$8 εκατομμυρίων μοιράζονται μεταξύ των clubs τα οποία αντασφαλίζουν το ένα το άλλο για ζημίες που ξεπερνούν το όριο αυτό.
 - ▶ **Αντιπροσώπευση:** Σε διεθνείς οργανισμούς.
 - ▶ **Ανταλλαγή Πληροφοριών:** Μεταξύ και για λογαριασμό των μελών.
-

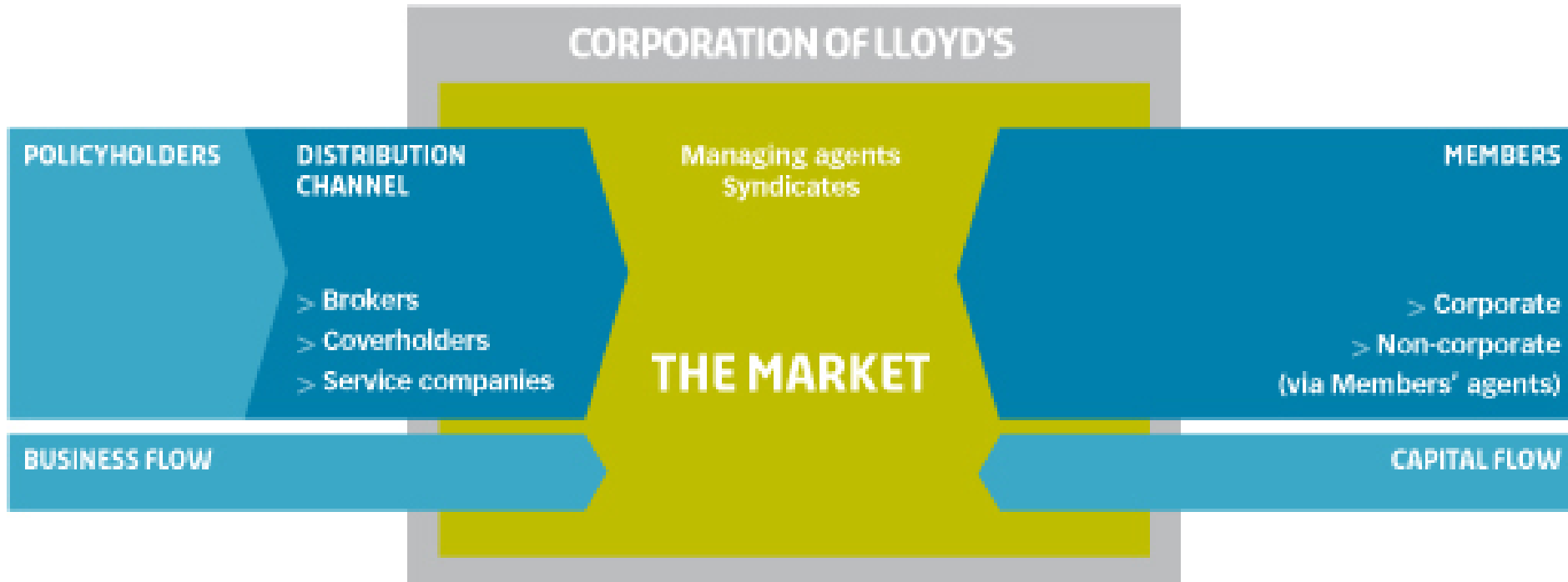

Φορείς Θαλάσσιας Ασφάλισης – *Lloyd's*

- ▶ Η *Lloyd's* δεν είναι εταιρεία αλλά μια αγορά με μέλη που συνεργάζονται ως συνεταιρισμός ασφάλισης κινδύνων.
 - ▶ Σε μεγάλο βαθμό περισσότερα από ένα μέλη του συνεταιρισμού αναλαμβάνουν αναλογικά ένα συγκεκριμένο κίνδυνο (συνασφάλιση).
 - ▶ Οι δουλειές κλίνονται πρόσωπο με πρόσωπο μεταξύ μεσιτών ασφάλισης και underwriters σε συγκεκριμένο χώρο το Underwriting Room.
- ▶ Στην ουσία η *Lloyd's* αποτελείται από δύο μέρη που λειτουργούν ανεξάρτητα και συμπληρωματικά:
 - ▶ Η αγορά όπως περιγράφεται παραπάνω και
 - ▶ Ο Οργανισμός (Corporation) που στην ουσία είναι επιτροπή εποπτείας της αγοράς.

Φορείς Θαλάσσιας Ασφάλισης – Lloyd's

Φορείς Θαλάσσιας Ασφάλισης – Lloyd's

Policyholders: Αιτούνται ασφάλισης αναθέτοντας σε τοπικούς μεσίτες την ασφάλιση των αναγκών τους.

Local broker: Τοπικοί Μεσίτες που μπορούν να προσεγγίσουν την αγορά μέσω πιστοποιημένων μεσιτών.

Lloyd's broker: Πιστοποιημένοι από την Lloyd's μεσίτες. (180 συνολικά)

Coverholders: Εταιρείες που εξειδικεύονται στην διαπραγμάτευση ασφαλιστηρίων συμβολαίων

Syndicates: Αποτελούνται από ένα ή περισσότερα μέλη του Lloyd's που συνασφαλίζουν έναν κίνδυνο

Managing agents: Εταιρείες που συστήνονται αποκλειστικά για την διαχείριση ενός ή περισσότερων syndicates, για λογαριασμό των μελών που παρέχουν τα κεφάλαια

Members of Lloyd's: Οι κεφαλαιούχοι που υποστηρίζουν οικονομικά τα syndicates. Ασφαλιστικές εταιρείες, ιδιώτες και άλλου είδους εταιρείες

Corporation of Lloyd's: Υποστηρίζει και επιβλέπει την αγορά και προωθεί την Lloyd's ανά τον κόσμο.

American Institute of Marine Underwriters (AIMU)

- ▶ Οργανισμός ο οποίος επιτελεί έργο παρόμοιο με αυτό των Lloyd's αλλά κάτω από το Αμερικανικό Δίκαιο

Πραγματική απώλεια και Τεκμαρτή απώλεια

- ▶ Στη συμβατική ασφάλιση ο ασφαλισμένος οφείλει να αποδείξει το μέγεθος της απώλειάς του η οποία πρέπει να είναι μετρήσιμη και οριστική.
- ▶ Στη θαλάσσια ασφάλιση έχουμε Πραγματική Ολική (Actual) και Τεκμαρτή Ολική (Constructive) απώλεια
 - ▶ Πραγματική Ολική Απώλεια αφορά περιουσία που έχει αποδεδειγμένα και οριστικά καταστραφεί ή χαθεί και δεν μπορεί να ανακτηθεί
 - ▶ Τεκμαρτή Ολική Απώλεια αφορά περιουσία που έχει εγκαταλειφθεί διότι είτε η πραγματική της απώλειά θεωρείται αναπόφευκτη είτε η ανάκτηση ή επισκευή της κοστίζει περισσότερο από την αξία της.

Αρχή της Γενικής Αβαρίας (General Average Principle)

- ▶ Προκειμένου να διασωθεί ένα πλοίο σε κίνδυνο μέρος του φορτίου πολλές φορές θυσιάζεται. Ο πλοιοκτήτης και οι ιδιοκτήτες, χρηματοδότες, ασφαλιστές, τραπεζίτες κλπ του διασωθέντος φορτίου προφανώς ωφελούνται
- ▶ Η αρχή της γενικής αβαρίας ορίζει ότι όλα τα εμπλεκόμενα μέρη συμμετέχουν αναλογικά στη ζημία
- ▶ Είναι η μόνη νομική πρόβλεψη που διασώζεται σε ισχύ από το νομικό κώδικα των Ροδίων του 8^{ου} πΧ αιώνα (LEX RHODIA). Σήμερα η αρχή συχνά αναφέρεται ως the York-Antwerp Rules.

Ειδική Αβαρία (Particular Average)

- ▶ Ασφαλιστικός όρος που προβλέπει ότι ζημίες ή έξοδα ενός φορτωτή (του οποίου το φορτίο υπόκειται σε κίνδυνο) επιβαρύνουν αποκλειστικά τον συγκεκριμένο φορτωτή.
- ▶ Οι εν λόγω ζημίες και έξοδα μπορεί να οφείλονται σε άμεση βλάβη του πλοίου ή του φορτίου ή στα πλαίσια ενεργειών διάσωσης ή περιορισμού της ζημίας σε αυτά.
- ▶ Το αντίθετο της Γενικής Αβαρίας

Ελεύθερο Ειδικής Αβαρίας (Free of particular average - FPA)

- ▶ Όρος που περιορίζει την ευθύνη της ασφαλιστικής εταιρείας σε αυτές μόνο της ζημιές που υπερβαίνουν κάποιο προσυμφωνημένο ποσοστό της αξίας των ασφαλισμένων αγαθών.
- ▶ Μοιάζει με την απαλλαγή στις γενικές ασφαλίσεις
- ▶ Δεν εφαρμόζεται σε ασφαλίσεις που προβλέπουν κάλυψη ολικής απώλειας
- ▶ Κάτω από τον Αγγλικό νόμο εφαρμόζεται σε μερική απώλεια άμεσα ή έμμεσα οφειλόμενη σε γεγονότα όπως φωτιά, βύθιση, πρόσκρουση ή εγκατάλειψη πλοίου.
- ▶ Κάτω από τον Αμερικανικό νόμο εφαρμόζεται σε μερική απώλεια μόνο άμεσα οφειλόμενη σε τέτοια γεγονότα

Τύποι Ναυτικής Ασφάλισης

- ▶ **Hull and Machinery Insurance:** Ασφάλιση σκάφους και μηχανολογικού εξοπλισμού
- ▶ **Newbuilding risks:** καλύπτει ζημιές στο σκάφος κατά τη ναυπήγησή του
- ▶ **Yacht Insurance:** ασφάλιση σκαφών αναψυχής
- ▶ **Binding Authority Insurance:** εφαρμόζεται σε μικρότερα πλοία (αναψυχής, ψαράδικα κλπ). Ο πράκτορας ενεργεί για λογαριασμό του ασφαλιστή και όχι του ασφαλισμένου
- ▶ **War risks:** Συνήθως η Hull and Machinery Insurance δεν καλύπτει κινδύνους πλοών σε εμπόλεμες ζώνες ή κινδύνους πειρατείας. Η συγκεκριμένη ασφάλιση καλύπτει τέτοιους κινδύνους με πρόσθετο ασφάλιστρο.
- ▶ **Increased Value (IV):** Προστασία του πλοιοκτήτη έναντι του κινδύνου να υπάρξει διαφορά μεταξύ ασφαλιστικού ποσού στην ασφάλιση ενός πλοίου και της αγοραίας αξίας του σκάφους.

Τύποι Ναυτικής Ασφάλισης

- ▶ **Overdue insurance:** Έχει καταργηθεί λόγω της προόδου στις επικοινωνίες. Μορφή αντασφάλισης κατά την οποία ο ασφαλιστής καλύπτοντας έναντι του κινδύνου καθυστέρησης της άφιξης ενός πλοίου στο λιμάνι προορισμού του (οπότε ήταν άδηλο αν είχε καταστραφεί ή απλά είχε καθυστερήσει). Διάσημη είναι η overdue insurance του Τιτανικού.
- ▶ **Cargo insurance (specie):** Αφορά ασφάλιση φορτίου σύμφωνα με τους όρους **A**, **B**, ή **C** του Institute of Marine Underwriters

INSTITUTE CARGO CLAUSES (A)

- ▶ Καλύπτει όλους τους κινδύνους απώλειας ή καταστροφής φορτίου
- ▶ Περιλαμβάνει καλύψεις Γενικής Αβαρίας και Δαπανών Ναυαγιοιρεσίας σύμφωνα με το συμβόλαιο μεταφοράς και το σχετικό δίκαιο και πρακτική.
- ▶ **Όρος "Both to Blame Collision"**. Η ασφάλιση αυτή εκτείνεται στην προστασία του ασφαλισμένου για το μέρος της ευθύνης που του αναλογεί, σύμφωνα με τη σύμβαση ναυλώσεως, για "Both to Blame Collision". Σε περίπτωση οποιαδήποτε αξίωσης από τους εφοπλιστές βάσει της εν λόγω ρήτρας, ο ασφαλισμένος συμφωνεί να ειδοποιεί τους Underwriters οι οποίοι έχουν το δικαίωμα, με δικές του δαπάνες και έξοδα, υπεράσπισης του ασφαλισμένου κατά της εν λόγω απαίτησης.

INSTITUTE CARGO CLAUSES (B)

Η ασφάλιση καλύπτει απώλεια ή ζημία του ασφαλισμένου φορτίου από:

- ▶ φωτιά ή έκρηξη,
- ▶ πρόσκρουση, προσάραξη, βύθιση ή κατάληψη πλοίου
- ▶ ανατροπή ή εκτροχιασμό χερσαίου μεταφορικού μέσου
- ▶ σύγκρουση ή επαφή πλοίου ή χερσαίου μεταφορικού μέσου με εξωτερικά του νερού αντικείμενα
- ▶ αναγκαστική απόρριψη φορτίου σε λιμάνι
- ▶ γενική αβαρία
- ▶ εκτίναξη η παράσυρση φορτίου
- ▶ ζημίες από νερά
- ▶ απώλειες ή ζημίες κατά την φορτοεκφόρτωση

INSTITUTE CARGO CLAUSES (C)

- ▶ φωτιά ή έκρηξη,
- ▶ πρόσκρουση, προσάραξη, βύθιση ή κατάληψη πλοίου
- ▶ ανατροπή ή εκτροχιασμό χερσαίου μεταφορικού μέσου
- ▶ σύγκρουση ή επαφή πλοίου ή χερσαίου μεταφορικού μέσου με εξωτερικά του νερού αντικείμενα
- ▶ αναγκαστική απόρριψη φορτίου σε λιμάνι
- ▶ γενική αβαρία
- ▶ εκτίναξη φορτίου

Προϋποθέσεις και Εγγυήσεις

- ▶ Σύμφωνα με το Αγγλικό δίκαιο οι προϋποθέσεις (conditions) είναι θεμελιώδεις για την λειτουργία του ασφαλιστηρίου συμβολαίου και αν πάψουν να υπάρχουν το συμβόλαιο ακυρώνεται.
- ▶ Οι Εγγυήσεις αντίθετα δεν είναι θεμελιώδεις για τη λειτουργία τους ασφαλιστηρίου συμβολαίου και αν πάψουν να υπάρχουν αυτό δεν σημαίνει αυτόματα ότι ακυρώνεται το συμβόλαιο.
- ▶ Ο νόμος του 1906 (Marine Insurance Act) αναφέρεται σε σιωπηρές εγγυήσεις η πιο σημαντική εκ των οποίων είναι ότι το πλοίο είναι αξιόπλοο.

Διάσωση και Αμοιβές

- ▶ Ο όρος Διάσωση (salvage) αναφέρεται στην παροχή βοήθειας σε πλοίο που βρίσκεται σε απελπισία. Αποτελεί συμφέρον του ασφαλιστή η ενθάρρυνση τέτοιας βοήθειας. Τα περισσότερα ασφαλιστήρια συμβόλαια περιλαμβάνουν όρο 'sue and labour' που καλύπτει το κόστος του πλοιοκτήτη προκειμένου να αποφύγει ένα μεγαλύτερο κίνδυνο.
- ▶ Ένα πλοίο σε απελπισία καλείται να συμφωνήσει σύμφωνα με το 'Lloyd's Open Form' με κάθε πιθανό διασώστη. Το LOForm είναι τυπικό συμβόλαιο 'No cure - no pay' που σημαίνει ότι αν η απόπειρα διάσωσης είναι ανεπιτυχής τότε δεν υπάρχει αμοιβή. Τα τελευταία χρόνια επιτρέπεται η καταβολή αμοιβής σε περιπτώσεις όπου π.χ. αποφεύγεται η περιβαλλοντική μόλυνση παρόλο που το πλοίο βυθίστηκε.

Διάσωση και Αμοιβές

- ▶ Σε άλλες περιπτώσεις ο διασώστης μπορεί να απαιτήσει συμβόλαιο SCOPIC που σε αντίθεση με το Lloyd's Open Form προβλέπει αμοιβή ακόμα και αν η απόπειρα διάσωσης είναι ανεπιτυχής, που περιορίζεται στα έξοδα του διασώστη, αλλά σε περίπτωση επιτυχούς διάσωσης η αμοιβή είναι πολύ μικρότερη από αυτή που προβλέπεσαι από το Lloyd's Open Form
- ▶ Η ισχύς του Lloyd's Open Form είναι άμεση και οι αμοιβές συμφωνούνται αργότερα με ευθύνη του προέδρου των Lloyd's
- ▶ Ένα πλοίο που καταλαμβάνεται στον πόλεμο αναφέρεται ως λάφυρο (prize) και οι καταληψίες δικαιούνται σε αποζημίωση. Ο κίνδυνος αυτός καλύπτεται από τα ασφαλιστήρια συμβόλαια.

Marine Insurance Act, 1906

- ▶ Αρχή ασφαλίσιμου συμφέροντος
- ▶ Αρχή μέγιστης καλής πίστης
- ▶ Αν εγγύηση παραβιασθεί ο ασφαλιστής απαλλάσσεται των υποχρεώσεών του από την ημέρα που η εγγύηση παύσει να ισχύει αλλά όχι πριν
- ▶ Αν εγγύηση παραβιασθεί και αποκατασταθεί η ισχύς της από τον ασφαλισμένο πριν την επέλευση του κινδύνου τότε δεν επηρεάζεται η ισχύς του Ασφαλιστηρίου Συμβολαίου
- ▶ Η παραβίαση μια εγγύησης μπορεί να αγνοηθεί από τον ασφαλιστή
- ▶ Αυτονόητη εγγύηση είναι ότι το πλοίο θα είναι αξιόπλοο από την αρχή και καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού
- ▶ Δεν απαιτείται εγγύηση ότι το πλοίο θα είναι αξιόπλοο καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Αν όμως ο ασφαλισμένος εν γνώσει του επιτρέπει σε μη αξιόπλοο πλοίο να πλεύσει τότε ο ασφαλιστής δεν είναι υπεύθυνος για ζημίες που προκλήθηκαν από το ότι το πλοίο δεν είναι αξιόπλοο.
- ▶ Δυνατότητα εκχώρησης ασφαλιστηρίου συμβολαίου
- ▶ Σε περίπτωση τεκμαρτής ολικής απώλειας ο ασφαλιστής καθίσταται ιδιοκτήτης του πλοίου και του φορτίου και καρπούται ότι μπορεί να διασωθεί (subrogation)

